ĢENERĀLADVOKĀTA PEDRO KRUSA VILJALONA [*PEDRO CRUZ VILLALÓN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 26. jūnijā [1]

Lieta C-199/11

Eiropas Savienība, ko pārstāv Eiropas Komisija,
pret
Otis NV,
General TechniC-Otis Sàrl (GTO),
Kone Belgium NV,
Kone Luxembourg Sàrl,
Schindler NV,
Schindler Sàrl,
ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV,
ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl

(Rechtbank van koophandel te Brussel (Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības pārstāvība valsts tiesās — Komisijai piešķirtās pilnvaras — EKL 282. pants — Pret konkurenci vērsta rīcība, kuru oficiāli ir konstatējusi Komisija — Savienības vārdā Komisijas celta prasība sakarā ar ārpuslīgumisko atbildību par kaitējumu — Komisijas pilnvaras piemērot sodus konkurences jomā — Hartas 47. pants — Tiesu neatkarība — Savienības tiesu un valsts tiesu īstenotās kontroles apjoms — Pušu procesuālo tiesību vienlīdzība

1. Saistībā ar kādu Savienības vārdā Komisijas pret vairākiem liftu ražotājiem iesniegtu prasību par kaitējuma atlīdzinājumu *Rechtbank van koophandel te Brussel* (Briseles komerctiesa) ir vērsusies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, formulējot divus jautājumus par, no vienas puses, Savienības procesuālo pārstāvību valsts tiesās un, no otras puses, par tiesu neatkarību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzību civilprocesā, kurā kā prasītājs saistībā ar ārpuslīgumiska kaitējuma atlīdzinājumu piedalās Savienība.

2. Procesuālās pārstāvības jautājumā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Savienība ir jāpārstāv Komisijai pat tad, ja kaitējums ir radies saistībā ar līgumiem, kurus ir parakstījušas vairākas Savienības iestādes un institūcijas. Tādējādi Tiesai ir jālemj par EK līguma 282. panta un LESD 335. panta piemērojamību laikā un saturu saistībā ar tiesvedībām, kas valsts tiesās uzsāktas pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā.

3. Specifiskāks un salīdzinoši sarežģītāks ir jautājums par tiesu neatkarību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzību un līdz ar to – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu. Tiesai ir jāizspriež, vai Savienībai ir jāievēro kādi nosacījumi, ceļot prasību par kaitējuma atlīdzinājumu valsts tiesās, ja kaitējuma cēlonis ir konkurenci ierobežojoša rīcība, kuru ir konstatējusi kāda no Savienības iestādēm. Atbildētājas pamatlietā norāda, ka saistošu lēmumu par EKL 81. panta 1. punkta (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts) pārkāpuma konstatēšanu pieņēmusī Komisija esot *privileģētas* prasītājas statusā un tādējādi tiekot izjauktas gan valsts tiesai piekrītošā tiesu vara, gan vienlīdzība, kurai jāpastāv tiesvedības dalībnieku procesuālo tiesību starpā.

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

I – Atbilstošās tiesību normas

4. Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 282. pantā bija noteikts:

"Visās dalībvalstīs Kopienai ir visplašākā tiesībspēja un rīcībspēja, ko šo valstu tiesību akti piešķir juridiskām personām; tā var iegūt vai atsavināt kustamu un nekustamu īpašumu, kā arī būt par pusi tiesas procesā. Šajā nolūkā Kopienu pārstāv Komisija."

5. Kopš 2009. gada 1. decembra, stājoties spēkā Lisabonas līgumam, EKL 282. pants tika aizstāts ar tagadējo LESD 335. pantu, saskaņā ar kuru:

"Visās dalībvalstīs Kopienai ir visplašākā tiesībspēja un rīcībspēja, ko šo valstu tiesību akti piešķir juridiskām personām; tā var iegūt vai atsavināt kustamu un nekustamu īpašumu, kā arī būt par pusi tiesas procesā. Šajā nolūkā Savienību pārstāv Komisija. Tomēr jautājumos, kas saistīti ar konkrētu iestāžu darbību, to pārstāv attiecīgās iestādes, ņemot vērā to administratīvo autonomiju."

6. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu" 1. punktā ir noteikts:

"Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā."

7. Regulas (EK) Nr. 1/2003 par konkurences noteikumu īstenošanu [2] 16. pantā "Vienāda Kopienas konkurences tiesību aktu piemērošana" ir noteikts:

"1. Ja valstu tiesas atbilstoši Līguma 81. pantam vai 82. pantam lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu. Tām arī jāizvairās no to lēmumu pieņemšanas, kas var būt pretrunā ar lēmumu, kuru iecerējusi Komisija tādu lietu izskatīšanā, ko tā uzsākusi. Lai to panāktu, valstu tiesa var izvērtēt, vai jāaptur tās tiesas procesi. Šis pienākums neierobežo tiesības un pienākumus, ko paredz Līguma 234. pants.

2. Ja dalībvalstu konkurences iestādes atbilstoši Līguma 81. pantam vai 82. pantam lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu."

II – Fakti un lietas priekšvēsture

8. Pēc vairākām sūdzībām Komisija 2004. gadā uzsāka izmeklēšanu, lai noskaidrotu, vai četri Eiropas galvenie liftu un eskalatoru ražotāji – *Kone*, *Otis*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* īsteno konkurenci ierobežojošas darbības. Izmeklēšanas rezultātā 2007. gada 21. februārī tika pieņemts lēmums, saskaņā ar kuru četriem minētajiem uzņēmumiem tika uzlikts sods par četriem ļoti nopietniem toreizējā EK līguma 81. panta 1. punkta (tagad – LESD 101. pants) pārkāpumiem [3].

2 — Padomes 2002. gada 16. decembra regula (OV 2003, L 1, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 8. nod., 2. sēj., 205. lpp.).

3 — Komisijas 2007. gada 21. februāra Lēmums K(2007) 512, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/E-1/38.823 - Lifti un eskalatori) (OV 2008, C 75, 19. lpp.).

9. Attiecīgās sabiedrības minēto lēmumu lūdz atcelt, ceļot Vispārējā tiesā prasību, kura tika noraidīta ar 2011. gada 13. jūlija spriedumiem [4]. Vispārējā tiesa noraidīja visus prasītāju izvirzītos atcelšanas pamatus, izņemot *ThyssenKrupp* saistībā ar soda apmēru norādīto, kurš tika daļēji apmierināts, tādējādi samazinot soda apmēru [5].

10. 2008. gada 20. jūnijā Komisija, pārstāvot toreizējo Eiropas Kopienu, cēla prasību Beļģijas tiesās, pieprasot no šīm sabiedrībām kaitējuma atlīdzinājumu EUR 7 061 688 apmērā. Komisija norādīja, ka toreizējai Eiropas Kopienai esot nodarīts finansiāls kaitējums Beļģijā un Luksemburgā konkurenci ierobežojošo darbību dēļ, par kurām nelikumīgi bija vienojušās atbildētājas sabiedrības. Proti, Eiropas Kopiena bija noslēgusi vairākus publiskā iepirkuma līgumus par liftu un eskalatoru ierīkošanu, apkopi un remontu dažādās abās šajās valstīs esošajās Eiropas iestāžu ēkās par cenu, kas, tās ieskatā, Komisijas vēlāk par nelikumīgu atzītās vienošanās dēļ esot bijusi augstāka par tirgus cenu.

11. Atbildot uz šo prasību, atbildētājas sabiedrības apstrīdēja Komisijas tiesības rīkoties Eiropas Kopienas vārdā. Atbildētājas arī pārmeta Beļģijas tiesai objektivitātes trūkumu, kā arī pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpumu ar to, ka Komisija atrodoties īpašā stāvoklī saistībā ar procedūru par EKL 81. panta 1. punkta (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts) pārkāpumu.

12. Ņemot vērā atbildētāju iebildumiem izvirzītos argumentus, *Rechtbank van koophandel te Brussel* nolēma lūgt Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu.

III – *Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā*

13. 2011. gada 28. aprīlī Tiesas kancelejā tika reģistrēts *Rechtbank van koophandel te Brussel* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurā tiek uzdoti šādi jautājumi:

"1) a) Līguma 282. pantā (tagadējais [3]35. pants) ir noteikts, ka Savienību pārstāv Komisija; – Līguma par Eiropas Savienības darbību 335. pantā, no vienas puses, kā arī Finanšu regulas 103. un 104. pantā, no otras puses, ir noteikts, ka jautājumos, kas saistīti ar konkrētu iestāžu darbību, Savienību pārstāv attiecīgās iestādes, ņemot vērā to administratīvo autonomiju, no kā, iespējams, izriet, ka šīs iestādes – ekskluzīvi vai nē – var būt par pusi tiesas procesā; – nav šaubu par to, ka karteļa izveides rezultātā pārmērīgi augstu cenu maksāšana uzņēmējam u.tml. ietilpst jēdzienā "krāpšana"; – Beļģijas tiesībās spēkā ir princips *lex specialis generalibus derogat*; – vai, ja šis tiesību princips ir ieviests arī Eiropas Savienības tiesībās, iniciatīva attiecībā uz prasību celšanu (izņemot gadījumus, kuros Komisija pati ir bijusi līgumslēdzēja iestāde) nebūtu jāuzņemas pašām iestādēm?

b) (pakārtoti uzdots jautājums) Vai Komisijai, lai nodrošinātu iestāžu interešu aizstāvību tiesā, nevajadzētu būt vismaz pilnvarojumam tās pārstāvēt?

2) a) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktā ir garantētas ikvienai personai tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu un ar to saistīto principu, ka neviens nevar būt tiesnesis savā paša lietā. Vai ar šo principu ir savienojami, ka Komisija sākotnēji pirmajā posmā rīkojas kā publiskā sektora pasūtītājs un par kritizēto darbību, proti, karteļa izveidi, kas ir EKL 81. panta, tagadējā LESD 101. panta, pārkāpums, piemēro sankciju pēc tam, kad tā pati šajā procedūrā ir veikusi izmeklēšanu, lai pēc tam otrajā posmā valsts tiesā sagatavotos tiesvedībai par kaitējuma atlīdzinājumu un pieņemtu lēmumu par prasības celšanu, lai gan

4 — 2011. gada 13. jūlija spriedums lietā T-138/07 *Schindler Holding Ltd* u.c./Komisija (Krājums, II-4819. lpp.), spriedums apvienotajās lietās T-141/07, T-142/07, T-145/07 un T-146/07 *General Technic-Otis* u.c./Komisija (Krājums, II-4977. lpp.), spriedums apvienotajās lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs* u.c./Komisija (Krājums, II-5129. lpp.) un spriedums lietā T-151/07 *Kone* u.c./Komisija (Krājums, II-5313. lpp.).

5 — Spriedums apvienotajās lietās *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs* u.c./Komisija (minēts iepriekš 4. zemsvītras piezīmē, 303.–323. punkts).

viena un tā paša Komisijas locekļa kompetencē ir abas lietas, kas savstarpēji ir saistītas, un vēl jo vairāk tāpēc, ka minētā valsts tiesa nevar neņemt vērā nolēmumu par soda piemērošanu?

b) (pakārtoti uzdots jautājums) Ja uz 2) a) jautājumu tiek atbildēts [noliedzoši] (proti, tas ir nesavienojami) – kā no prettiesiskas darbības (karteļa izveides) cietusī persona (Komisija vai/un iestādes, un/vai Savienība) saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām var prasīt kaitējuma atlīdzinājumu, kas arī ir vienas no pamattiesībām?"

14. Rakstveida apsvērumus iesniedza atbildētājas pamatlietā (*Schindler NV*, *Otis NV*, *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV* un *Kone Belgium NV*), kā arī Komisija.

15. Tiesas sēde notika 2012. gada 14. martā, un tajā piedalījās un mutvārdu apsvērumus izteica visi lietas dalībnieki pamatlietā, kā arī Padome.

IV – Pirmais jautājums

16. Pirmais no iztirzājamajiem jautājumiem attiecas uz jau atceltā EKL 282. panta interpretāciju un tā saistību ar šobrīd spēkā esošo atbilstošo noteikumu – LESD 335. pantu.

17. Faktiski *Rechtbank* formulētajā jautājumā ir ietverti divi aspekti – viens saistībā ar EKL 282. panta piemērojamību laikā, konkrēti, attiecībā uz valsts tiesvedībām, kas uzsāktas pirms 2009. gada 1. decembra, kad stājies spēkā jaunais LESD 335. pants, un otrs – attiecībā uz EKL 282. panta interpretāciju. Abus šos jautājumus iztirzāšu katru atsevišķi.

A – *Par EKL 282. panta piemērošanu laikā*

18. Pirmais no iztirzājamajiem aspektiem attiecas uz EKL 282. panta piemērošanu *ratione temporis*, jo prasību *Rechtbank* Komisija cēla 2008. gada 20. jūnijā, proti, pusotru gadu pirms LESD 335. panta stāšanās spēkā.

19. Kā zināms, ar LESD 335. pantu, neiedziļinoties niansēs, kuras uz šo gadījumu neattiecas, primārajās tiesībās nostiprinot iepriekš jau pastāvējušo praksi, ka Savienību pārstāv dažādas pienācīgi pilnvarotas institūcijas, EKL 282. pantā noteiktais ir mainījies. EK līgumā tiesības pārstāvēt Savienību bija piešķirtas Komisijai, savukārt tagad – attiecīgajām Savienības iestādēm. Tādējādi mums ir darīšana ar divām Savienības normām, kurās *a priori* dažādi ir formulēta Savienības pārstāvība dalībvalstu tiesās[6]. Tādēļ jānoskaidro, vai šajā pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā aizsāktajā tiesvedībā ir piemērojams EKL 282. pants vai LESD 335. pants.

20. Iesākumā ir jāuzsver, ka ne EKL 282. pants, ne LESD 335. pants ir nevis procesuālo tiesību normas, bet gan Savienības iekšējo organizāciju regulējošas materiālo tiesību normas. Ar šo normu palīdzību Savienība nosaka, kura iestāde pārstāvēs to *ad extra*, tostarp valsts tiesās uzsāktajās tiesvedībās. Lisabonas līgumā arī nav ietverts neviens noteikums par LESD 335. panta spēkā esamību laikā. Tā kā par to nekas nav noteikts, minētajam pantam ir tikai *pro futuro* iedarbība. Tādēļ tas nekādā ziņā nav ar atpakaļejošu spēku piemērojams iepriekš nodibinātās tiesiskās, tostarp tiesiski-procesuālās attiecībās.

6 — Par abu šo tiesību normu atšķirībām esmu izteicies savos 2011. gada 13. janvāra secinājumos lietā C-137/10 *Région de Bruxelles-Capitale* (2011. gada 5.maija spriedums, Krājums, I-3515. lpp., 46. punkts).

21. Tādējādi Savienības norma, kas bija spēkā brīdī, kad tika uzsākta tiesvedība *Rechtbank*, un kas noteica, kura iestāde pārstāv Savienību *ad extra*, bija EKL 282. pants. Tiesiskajām attiecībām procesuālajā plāksnē esot nodibinātām pareizi, jaunā LESD 335. panta stāšanās spēkā, kura iedarbība attiecas tikai uz pēc 2009. gada 1. decembra nodibinātām tiesiskām attiecībām, nekādi nemaina prasītājas procesuālo statusu pamatlietā.

22. Cits jautājums ir, vai, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus un EKL 282. pantu, Kopienu pārstāvēt ir Komisijas ziņā.

B – *Par EKL 282. panta tvērumu*

23. Kā iepriekš minēts, iesniedzējtiesa pauž šaubas par to, vai Komisijai ir tiesības pārstāvēt Eiropas Savienību šajā tiesā uzsāktajā tiesvedībā. EKL 282. pantā, kas, kā tikko izklāstīts, ir šajā lietā piemērojamā norma, ir paredzēts, ka vienīgi Komisija ir pilnvarota pārstāvēt Savienību dalībvalstu tiesās.

24. Atbildētājas pamatlietā detalizēti norāda, ka šis noteikums ir tikai vispārīga norma, atkāpe no kuras šīs lietas gadījumā ir ietverta EKL 274. un 279. pantā, kuros ir paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz Kopienas finansiālo interešu aizsardzību, kuri savukārt ir izvērsti Regulā Nr. 1605/2002[7]. Atbildētājas uzskata, ka minētās regulas 59. un 60. pantā katrai Kopienas iestādei tiek piešķirtas pilnvaras pašai veikt savu budžeta posteņu izpildi. Minētajos pantos ir paredzēts, ka, konstatējot kļūdas, pārkāpumus vai krāpšanu, ko ir izdarījis līgumslēdzējs, katra iestāde var atgūt jau samaksātās summas.

25. Īsumā sakot, atbildētāju ieskatā, EKL 282. pantā ietvertajai vispārīgajai normai, saskaņā ar kuru Komisija īsteno Kopienas procesuālo pārstāvību, esot paredzēts izņēmums, kas kā *lex specialis* ir ietverts finanšu tiesību aktos, saskaņā ar kuriem pārstāvības tiesības savu finansiālo interešu aizstāvībai esot piešķirtas ikvienai iestādei.

26. Manuprāt, *lex specialis derogat legi generali* principa attiecināšana uz šiem abiem tiesību aktiem nebūt nav pārliecinoša. Minētais princips iegūst nozīmi, ja divām normām ir vienādi mērķi, bet pretrunīgs saturs[8]. Taču, kā turpinājumā redzēsim, atbildētāju norādīto normu mērķi ir dažādi un to saturs turklāt nebūt nav pretrunīgs.

27. Faktiski EKL 274. un 279. pantā un Regulā (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 ir noteiktas katras iestādes pilnvaras budžeta izpildē, kuru starpā ir arī tiesības "veikt visus vajadzīgos pasākumus, tostarp anulēt procedūru". Turpretim EKL 282. pants ir tikai par *Kopienas* tiesībspēju un Komisijai piešķirtajām tiesībām to pārstāvēt. Abu šo tiesību normu starpā nav pretrunas un tiem arī nav kopīga mērķa – viens attiecas uz katras iestādes tiesībām veikt pasākumus, lai nodrošinātu tai pienākošos finanšu resursus, bet otrā ir noteiktas Komisijai piešķirtās tiesības pārstāvēt Kopienu, tostarp valsts tiesās. Tie ir divi nodalāmi un savrupi aspekti, kas var tikt interpretēti saskanīgi, ja vien kādas Kopienas iestādes pieņemts lēmums par budžeta izpildes pasākumiem pilnībā nesakrīt ar Kopienas pārstāvības tiesību piešķiršanu gadījumā, ja tiek nolemts vērsties valsts tiesās.

7 — Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV L 248, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 1. nod., 4. sēj., 74. lpp.).

8 — Skat. tostarp 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-110/03 Beļģija/Komisija (Krājums, I-2801. lpp., 3. punkts), 2004. gada 15. decembra spriedumu lietā C-272/03 *Siig* (Krājums, I-11941. lpp., 16. punkts) un 2007. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-325/05 *Derin* (Krājums, I-6495. lpp., 55. punkts).

28. Šādu Līguma izpratni Tiesa ir netieši apstiprinājusi spriedumā lietā *Région de Bruxelles-Capitale* [9], kurā par likumīgu ir atzīta Komisijas pārstāvības pilnvaru deleģēšana citām Kopienas iestādēm. Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā plaši izplatītu tiesu praksi, "labas pārvaldības interesēs bija vajadzīgs, lai [..] valstu tiesās uzsāktās tiesvedībās Kopienas pārstāvētu konkrēti tā iestāde, uz kuru attiecas konkrētais darījums vai tiesvedība" [10]. Šis iedarbīgums tika panākts, Komisijai pienācīgi deleģējot savas pilnvaras attiecīgajai iestādei [11].

29. *Sprieduma argumentācijā ir apstiprināts, ka Komisijai ir piešķirtas ekskluzīvas pārstāvības tiesības, tomēr tās ir iespējams deleģēt citām iestādēm. Turpretim nekādā gadījumā netiek dota priekšroka Regulas Nr. 1605/2002 piemērošanai, kas atņemtu Komisijai ar EKL 282. pantu piešķirtās tiesības. Katrā ziņā situācijā, kad Savienību dalībvalsts tiesās pārstāvēja kāda cita iestāde, nevis Komisija, šīs funkcijas tika īstenotas nevis tādēļ, ka EKL 274. un 279. pants un Regula Nr. 1605/2002 būtu lex specialis*, kā apgalvo atbildētājas pamatlietā, bet gan tāpēc, ka Komisija bija deleģējusi attiecīgās pilnvaras.

30. Ja apgalvojums par *lex specialis* būtu pareizs, tad EKL 282. panta nomaiņa ar tagadējo LESD 335. pantu būtu bijusi lieka. Kā zināms, jaunajā tiesību normā katrai Savienības iestādei ir piešķirtas tiesības to pārstāvēt, tādējādi atņemot Komisijai ekskluzīvās tiesības, kuras tai šajā ziņā mēdza būt. Kā man jau ir bijusi izdevība izklāstīt manis iepriekš minētajā lietā *Région de Bruxelles-Capitale* sniegtajos secinājumos, ar LESD 335. pantu tiek tiesiski nostiprināta konsekventa prakse, kas ir tikusi īstenota, izmantojot pilnvarojumu [12]. Šī prakse, kā minētajā lietā apstiprināja Tiesa, ir bijusi gluži likumīga, lai arī pilnveidojama efektivitātes ziņā.

31. Tāpēc Komisijai, arī Padomes ieskatā, ir taisnība, apgalvojot, ka tā ir rīkojusies saskaņā ar EKL 282. pantu. Lietas dalībnieks *Rechtbank* uzsāktajā tiesvedībā bija nevis Komisija, bet gan Eiropas Kopiena. Komisijai kā Kopienas pārstāvei saskaņā ar EKL 282. pantu bija visas tiesības atteikties deleģēt savas pārstāvības pilnvaras citām iestādēm un tādējādi pilnībā uzņemties Kopienas aizstāvību. No EKL 282. panta viedokļa pret šādu lēmumu nekas nav iebilstams.

C – *Kopsavilkums*

32. Īsumā sakot, uzskatu, ka attiecībā uz 2009. gada 1. decembrī joprojām norisošajām valsts procedūrām ir piemērojams EKL 282. pants, un pēc tam Savienībai nav prasāms, lai tā izpildītu LESD 335. pantā pārstāvībai izvirzītos nosacījumus.

33. Uzskatu arī, ka EKL 282. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz Komisijai, pārstāvot Kopienu, celt prasību, lai saņemtu atlīdzinājumu par Kopienai nodarīto kaitējumu, kas var tikt attiecināts uz vairākām Kopienas iestādēm vai institūcijām.

9 — Iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums.

10 — Iepriekš minētais spriedums, 20. punkts.

11 — Šajā ziņā skat. arī 1973. gada 13. novembra spriedumu apvienotajās lietās no 63/72 līdz 69/72 *Werhahn Hansamühle*/Padome (*Recueil*, 1229. lpp., 7. punkts).

12 — Iepriekš minēto secinājumu 46. punkts.

V – Otrais jautājums

34. Savā otrajā prejudiciālajā jautājumā *Rechtbank* pauž Tiesai šaubas par to, vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā tiek ļauts, ka Komisija, pārstāvot Savienību, ceļ prasību sakarā ar atbildību par kaitējumu, kas nodarīts EKL 81. panta 1. punkta (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts) pārkāpuma dēļ, ja Komisija pati iepriekš ir pieņēmusi lēmumu par minētā pārkāpuma esamību, kas ir saistošs kompetentajai tiesai. Ņemot vērā Komisijas lēmuma saistošo raksturu, iesniedzējtiesa šaubās, vai tā spēj izskatīt šo lietu neatkarīgi. Tāpat iesniedzējtiesa arī jautā, vai šajā gadījumā ir ievērots princips par pušu procesuālo tiesību vienlīdzību civilprocesā.

35. Atbildētājas pamatlietā uzskata, ka ar to, ka iesniedzējtiesai ir saistošs Komisijas lēmums, tiek pārkāpts tiesu neatkarības princips, kas ir noteikts Hartas 47. pantā un ir skaidri norādīts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā. Atbildētājas turklāt uzskata, ka ir ticis pārkāpts pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas arī ir nostiprināts iepriekš minētajās normās. Atbildētāju ieskatā, Komisijas, kura ir un kura darbojas kā konkurences iestāde, rīcībā ir visām atbildētājām nepieejama informācija par attiecīgajām sabiedrībām. Pie jau minētajiem atbildētājas izvirza vēl citus ar iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem nesaistītus argumentus, kuri šajos secinājumos nav jāiztirzā[13].

36. Savukārt Komisija, kurai piekrīt arī Padome, aizstāv savas rīcības tiesiskumu, uzskatot, ka tās prasītājas statuss pamatlietā un agrākā darbošanās konkurences iestādes statusā neesot pretrunā Hartas 47. pantā un ECPAK 6. pantā noteiktajām prasībām. Tā norāda, ka juridiskais dienests, kura pārziņā ir Savienības aizstāvība pamatlietā, ir darbojies, nesazinoties ar juridiskā dienesta darbiniekiem, kuri ir atbildīgi par lietām konkurences jomā. Tāpat Komisija apgalvo, ka konfidenciāla rakstura informācija neesot izmantota ne tās prasības pieteikumā, ne citos civilprasībā iesniegtajos dokumentos. Otrkārt, tā uzskata, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūrai neesot pretrunā tas, ka tās lēmums, lai arī to ir pieņēmis kāds no lietas dalībniekiem, ir saistošs tiesai, ja vien minētais lēmums ir pilnībā pārsūdzams tiesā, kā tas šajā gadījumā arī ir un faktiski arī esot noticis.

37. Lai atbildētu uz *Rechtbank* uzdotajiem jautājumiem, vispirms iztirzāšu jautājumu par lietu izskatošās tiesas neatkarību, kas ir jautājums, kurš, kā tūlīt pamatošu, drīzāk attiecas uz jurisdikcijas tvērumu, nevis tiesas objektivitāti. Turpinājumā pievērsīšos principam par pušu procesuālo tiesību vienlīdzību valsts tiesā izskatāmā civillietā.

A – *Iesniedzējtiesas jurisdikcijas tvēruma ierobežojums, izskatot prasību sakarā ar ārpuslīgumisko atbildību par kaitējumu*

38. Iesniedzējtiesa pauž šaubas, kuras īsumā varētu formulēt šādi: Komisijas pieņemts lēmums par kādas vienošanās neatbilstību EKL 81. pantam (tagadējais LESD 101. pants) ir saistošs visām publiskajām iestādēm, tostarp valsts iestādēm. Ja pēc tam Komisija, pamatojoties uz šo konkurenci ierobežojošo rīcību, ceļ prasību valsts tiesā sakarā ar atbildību par Kopienai nodarīto kaitējumu, būtu leģitīms pamats apšaubīt, vai attiecīgajā tiesvedībā tiek ievērotas ikviena tiesības uz objektīvu tiesu. Ņemot vērā, ka lēmums par kaitējumu kompetentajai tiesai, šajā gadījumā – *Rechtbank van koophandel te Brussel*, ir jāpieņem, pamatojoties uz konstatēto pārkāpumu, kura atzīšanu tai praktiski uzspiež viens no lietas dalībniekiem, no tā izrietošā tiesas novērtējuma brīvības samazināšanās, šķiet, līdzinātos tās neatkarības nepamatotam ierobežojumam.

39. Šis tikko izklāstītais arguments, manuprāt, pretēji šķietamajam ir nepamatots.

13 — Atbildētājas sabiedrības norāda uz pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību iespējamu pārkāpumu gan juridisku personu privātās dzīves, gan dienesta noslēpuma aizsardzības ziņā.

40. Ievadam jāuzsver, ka prasību par atbildību Beļģijas tiesā ceļ nevis Komisija, bet gan Kopiena, šobrīd – Savienība. Šis nav gadījums, kad Komisija pieņem lēmumu un pati pēc tam ceļ prasību pret indivīdu par nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu. Gluži pretēji, valsts tiesvedībā Komisija nav lietas dalībnieks, bet gan iespējami, lai vai kādā mērā tas arī nebūtu, cietušās personas – Savienības pārstāvis par atsevišķi nosakāma un vajadzības gadījumā uz vairākām tās iestādēm un institūcijām attiecināma kaitējuma atlīdzinājumu.

41. Šis skaidrojums vājina pamatlietā esošo atbildētāju izvirzīto argumentu, jo to piesauktā funkciju pārklāšanās visnotaļ likumsakarīgi izriet no pilnvaru sadales komplicētā politiski-administratīvā organizācijā, kuras uzdevums ir ne vien sabiedrības politikas veidošana un īstenošana, bet arī savu leģitīmo tiesību un interešu aizstāvība jebkurā tiesā. Tā tas ir arī Savienības gadījumā, kurā pilnvaru iekšējās sadales rezultātā svarīgas funkcijas ir piešķirtas Komisijai. Apstāklis, ka Komisija īsteno tai uzticētās pilnvaras kompetences jomā un tajā pašā laikā uzņemas Savienības procesuālo pārstāvību, pretēji atbildētāju sabiedrību apgalvojumiem, patiesībā neliecina par izkropļotu un patvaļīgu varas sadales struktūru. Gluži pretēji – visu politisko veidojumu, tostarp dalībvalstu, rīcībā ir mehānismi savu tiesību un interešu aizstāvībai tiesā[14]. Turklāt publiskajām administrācijām piešķirtās tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ir nozīmīgs solis tiesiskas valsts nostiprināšanas virzienā, kurā valsts iestādes pakāpeniski zaudē savas tiesības aizstāvēties pašām, uzticot savu tiesību aizsardzību tiesām. Tā tas ir arī šajā lietā, kurā Savienības rīcībā nav autonomu mehānismu, lai atlīdzinājumu par kaitējumu panāktu piespiedu kārtā, tādēļ tai ir jāvēršas tiesā, šajā gadījumā – valsts tiesā, lai saņemtu atlīdzinājumu par tai prettiesiski nodarīto kaitējumu. Šajos gadījumos Savienības procesuālo pārstāvību saskaņā ar EKL 282. pantu un neatkarīgi no lietas būtības īsteno Komisija.

42. Ņemot vērā iepriekš teikto, jāuzsver, ka Savienība (ne vairs Komisija) piedalās pamatlietā nevis kā publiskās varas iestāde, kuras uzdevums ir nodrošināt konkurenci iekšējā tirgū, bet gan kā klients, kā patērētājs attiecībā pret uzņēmumiem, kuri tiek uzskatīti par vainīgiem prettiesiska kaitējuma nodarīšanā. Savienība tik tiešām īsteno savu konkurences politiku, pieņemot lēmumus saskaņā ar Līgumu, taču šajā gadījumā tiek celta civilprasība, kura ir nevis kāds minētās politikas pasākums, bet gan īpašuma atgūšanas mehānisms, kura mērķis ir atjaunot tiesisko stāvokli privāttiesiskajā sfērā. *Rechtbank* uzsāktajā tiesvedībā Savienība, kā tiesas sēdē norādīja gan Komisija, gan Padome, piedalās kā privātpersona, kā cietušais, kam ir nodarīts mantisks kaitējums. Tādēļ, pretēji atbildētāju argumentētajam, šajā gadījumā ir nevis funkciju pārklāšanās, bet gan divas darbības, kuras ir skaidri nodalītas ne vien laikā, bet arī un galvenokārt izmantoto līdzekļu un mērķu ziņā[15].

43. Esot izdarītam šim ievada apsvērumam, turpinājumā ir jāizvērtē, vai lēmums, kuru ir pieņēmusi Savienības iestāde, šajā gadījumā – Komisija, un kurš ir saistošs visām valstu publiskajām iestādēm, tostarp tiesām, ņemot vērā, ka tai ir jāizskata prasība par kaitējuma atlīdzinājumu, kas pamatojas uz minēto lēmumu, nepamatoti neatņem tai *neatkarību*. Taču uzskatu, ka šāds situācijas traktējums, kurā uzmanība galvenokārt tiek pievērsta tiesas neatkarībai un uz kuru tik bieži atsaucas gan iesniedzējtiesa, gan lietas dalībnieki pamatlietā, nav pareizs. Neviens no šīs tiesvedības dalībniekiem nešaubās par iesniedzējtiesas objektivitāti, un tāpat arī nevar apgalvot, ka būtu notikusi prettiesiska un neleģitīma iejaukšanās pamatlietas izskatīšanā. Šīs lietas apstākļos šaubas drīzāk ir saistītas ar *iesniedzējtiesas*

14 — Šī kārtība, kādā publisko iestāžu tiesības tiek aizsargātas tiesās, dažkārt ir nostiprināta pamattiesībās, kas garantē tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tā tas ir tostarp Austrijā (skat., piemēram, tās Konstitucionālās tiesas spriedumu 11.828/1988), Vācijā (skat. tostarp tās Konstitucionālās tiesas spriedumus 6, 45 (49); 21, 362 (373) un 61, 82 (104)) un Spānijā (skat. Konstitucionālās tiesas spriedumu 175/2001). Šajā ziņā skat. arī Velasco Caballero, F., *Tutela Judicial Efectiva a las Administraciones Públicas. La Administración como titular de los derechos fundamentales del art. 24.1 de la Constitución*, Barselona: Bosch, 2003.

15 — Par dažādajiem valstu īstenotās konkurences politikas pamatiem un mērķiem un civilprasībām par kaitējuma atlīdzinājumu skat. Wils, W.P.J., "The Relationship between Public Antitrust Enforcement and Private Actions for Damages", no: *World Competition*, 32, Nr. 1, 2009, 5.–11. lpp., un Komninos, A.P., *EC Private Antitrust Enforcement. Decentralised Application of EC Competition Law by National Courts*, Oksforda–Portlenda: Hart Publishing, 2008, 7.–12. lpp.

jurisdikcijas tvērumu, kas it kā tiekot ierobežots dēļ Komisijas lēmuma, kas tai ir saistošs un iepriekš nosaka vienu no lietas aspektiem – pārkāpuma esamību, kuru ir atzinusi kompetentā iestāde. Tā to saprot arī ECT, izskatot lietas, kurās tiesu novērtējuma brīvība ir ierobežota. Šajos gadījumos ECT uzskata, ka jautājums ir nevis par tiesas neatkarību, bet drīzāk par pašu "tiesas" statusu [16].

44. Ņemot to vērā, uzskatu, ka *Rechtbank* formulētais iebildums attiecas nevis uz tās kā tiesneša "neatkarību", bet drīzāk uz tās spēju pilntiesīgi izspriest tajā izskatāmo civillietu.

45. Lai atrisinātu šo jautājumu, ierosinu vispirms izvērtēt attiecīgā Komisijas lēmuma būtību un tā tiesiskās sekas valsts tiesās. Turpinājumā atgādināšu, ka šis lēmums ir pakļauts pilnai pārbaudei Savienības tiesās, savukārt valsts tiesām civilprasībā par kaitējuma atlīdzinājumu ir jānosaka kaitējuma apmērs un cēloņsakarība. Galu galā, manuprāt, *Rechtbank* tiesas pilnvaras tiek nevis *ierobežotas*, bet gan īstenotas atbilstoši parastajam funkciju sadales mehānismam valsts un Savienības tiesu starpā.

46. Spriedumā lietā *Masterfoods* un *HB* [17] Tiesai bija izdevība noteikt Komisijas saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu (tagadējais [LESD] 101. panta 1. punkts) pieņemto lēmumu tvērumu. Šī nolēmuma teksts vēlāk tika ietverts Regulas Nr. 1/2003 par konkurences noteikumu īstenošanu 16. pantā. Izsakoties ļoti lakoniski, minētais spriedums un šis pants nosaka visu valsts iestāžu, tostarp tiesu pienākumu atturēties no tādu nolēmumu pieņemšanas, kas būtu pretrunā Komisijas lēmumam, kurš pieņemts, pamatojoties uz EKL 81. pantu (tagadējais LESD 101. pants) [18]. Citiem vārdiem sakot, Komisijas, pamatojoties uz šiem pantiem, pieņemtie lēmumi *ir saistoši* valstu tiesām [19].

47. Tomēr spriedumā lietā *Masterfoods* un *HB* netika atrisināti būtiski jautājumi, kas palīdzētu precīzi noteik, cik saistoši ir Komisijas lēmumi konkurences jomā. Tā, piemēram, nav nepavisam skaidrs, vai šī iedarbība attiecas tikai uz lēmuma rezolutīvo daļu vai tā saturu kopumā, tostarp faktu vērtējumu. Tiesas sēdē Komisija, atbildot uz Tiesas jautājumiem, pauda viedokli, ka tās lēmumi publiskajām iestādēm ir saistoši ne visos aspektos, tomēr atturējās precizēt, kuros tieši. Lai kā arī nebūtu, saistībā ar šo lietu, šķiet neapšaubāmi, ka lēmumā ietvertais prettiesiskās rīcības fakta konstatējums ir saistošs valsts tiesām. Šis konstatējums ir pamats jebkurai prasībai par ārpuslīgumisko atbildību valsts tiesību sistēmās, kuras viens no nosacījumiem ir prettiesiska kaitējuma esamība.

48. Ņemot to vērā, iesniedzējtiesai varētu būt pamats *a priori* apšaubīt gan prasību, ko ir cēlusi kāda iepriekš pati to noteikusi publiska iestāde, gan līdz ar to arī pašu šīs prasības pamatā esošo pārkāpumu. Tomēr, kā savos rakstveida apsvērumos pareizi norāda Komisija, šis apstāklis pārstāj būt problemātisks, tiklīdz Savienības tiesās var efektīvi pārsūdzēt lēmumu, kurā ir konstatēts pārkāpums. Varētu uzskatīt, ka valsts tiesas pilnvaras tiek nepamatoti ierobežotas, ja kaitējuma atlīdzinājuma prasībā tā zaudētu spēju konstatēt pārkāpumu vai apšaubīt atzinumu par tā konstatēšanu. Tomēr, ņemot vērā iemeslus, kurus tūlīt izklāstīšu, šajā gadījumā tā nav.

16 — Skat. tostarp ECT 1994. gada 19. aprīļa spriedumu lietā *Van de Hurk* pret Nīderlandi (A sērija, Nr. 288, 45.–55. punkts), 1996. gada 17. decembra spriedumu lietā *Terra Woningen B.V.* pret Nīderlandi (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996-VI, *fasc.* 25, 51.–55. punkts), 2011. gada 21. jūlija spriedumu lietā *Sigma Radio Television Ltd* pret Kipru (Nr. 32181/04 un Nr. 35122/05 (Sect. 5) (Eng), 147.–169. punkts).

17 — Tiesas 2000. gada 14. decembra spriedums lietā C-344/98 *Masterfoods* un *HB* (*Recueil*, I-11369. lpp.).

18 — Izmantojot Tiesas formulējumu, kas vēlāk tika ietverts minētajā Regulas Nr. 1/2003 16. pantā, – "valsts tiesas, lemjot par nolīgumiem vai darbībām, uz ko jau attiecas kāds Komisijas lēmums, nedrīkst pieņemt tādus lēmumus, kas būtu pretēji Komisijas nolemtajam, pat tad, ja šādi nolemtais ir pretrunā kādas valsts pirmās instances tiesas nolēmumam" (spriedums lietā *Masterfoods* un *HB*, minēts iepriekš, 52. punkts). Šāds pats risinājums šajā jautājumā iepriekš ticis rasts pat gadījumos, kad vēl nebija pieņemts Komisijas lēmums (1991. gada 28. februāra spriedums lietā C-234/89 *Delimitis*, *Recueil*, I-935. lpp., 47. punkts).

19 — Šāds risinājums attiecībā uz lēmumiem konkurences jomā vairākās dalībvalstīs ir pieņemts arī valsts līmenī. Tā, piemēram, Vācijas *Federatīvajā Republikā saskaņā ar 1998. gada 26. jūlija Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* [Likuma par konkurences ierobežojumu novēršanu] 33. panta 4. punktu dalībvalstu visu iestāžu lēmumi ir tikpat saistoši kā Komisijas lēmumi. Šis princips ir atspoguļots arī Apvienotās Karalistes tiesībās, konkrēti, *Competition Act 1998* 47.A(9), 47.B(5), 58. un 58.A pantā.

49. Pirmkārt, valsts tiesa nedrīkst nepiemērot Komisijas lēmumu vai izvērtēt tā spēkā esamību ne tikai tāpēc, ka tā ir noteikts spriedumā lietā *Masterfoods* un *HB*, bet arī tāpēc, ka saskaņā ar iesakņojušos judikatūru, kas aizsākta lietā
Foto-Frost [20], valsts iestādēm ir aizliegts izvērtēt Savienības aktu spēkā esamību. Tiesības izvērtēt šo aktu spēkā esamību, kas ir piešķirtas tikai un vienīgi Savienības tiesām, tiktu apdraudētas, ja valsts tiesa kaitējuma atlīdzinājuma tiesvedībā varētu apstrīdēt Komisijas lēmumā jau izklāstītu pārkāpuma konstatējumu. Šādos gadījumos Savienības tiesību sistēmā valsts tiesai ir paredzētas tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par akta spēkā esamību, tādējādi saglabājot vienlaikus gan valsts tiesas neatkarību, gan Savienības tiesību avotu sistēmas vienotību un konsekvenci [21].

50. Turklāt personas, uz kurām attiecas lēmums un kuras šajā gadījumā ir atbildētājas pamatlietā, vienmēr ir varējušas celt prasību par lēmuma atcelšanu Vispārējā tiesā un augstākajā instancē – Tiesā. Kā zināms, prasība par lēmuma atcelšanu ir mehānisms apstrīdētā akta pārbaudei tiesā, kas nodrošina tā visaptverošu kontroli. EKL 230. panta otrajā daļā (tagadējā LESD 263. panta otrā daļa) uzskaitītie iemesli ir pietiekami izsmeļoši, lai nodrošinātu visu akta aspektu pārbaudi tiesā [22]. Tas, ka saskaņā ar Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūru Komisija tehniski ir apveltīta ar novērtējuma brīvību, vēl nenozīmē, ka tiesas kontrole, kā apgalvo atbildētājas sabiedrības savos rakstveida apsvērumos, būtu minimāla. Šī lēmumu pieņemšanas brīvība atbilst dažādo Savienībā pārstāvēto tiesību sistēmu administratīvajai justīcijai, kuras kontrole pār pārvaldes iestādēm attiecas uz tiesību jautājumiem un tehniskos aspektus pakārto acīmredzamas kļūdas izvērtējumam [23]. Šāda veida tiesas kontroles izplatība un intensitāte dalībvalstīs turklāt atbilst ECPAK noteiktajām prasībām [24]. Tādēļ kontrole, ko Savienības tiesas veic pār Komisijas lēmumiem, kuri pieņemti saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts), vispārīgi raugoties, ir uzskatāma par pilnu pārbaudi tiesā, kas, lēmumam izrādoties nepamatotam, tiesību subjektiem nodrošina efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

51. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš izklāstītos skaidrojumus, var secināt, ka valsts tiesām, izskatot civilprasību par kaitējuma atlīdzināšanu, ir nodrošinātas vairākas iespējas kā apieties ar Komisijas lēmumu.

52. Pirmkārt, kā jau esmu norādījis šo secinājumu 47. punktā, ja valsts tiesa apšauba lēmuma tiesiskumu, tai ir tiesības iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Komisijas lēmuma spēkā esamību. Otrkārt, ja lēmumam ir individualizēts adresāts, tam obligāti ir jābūt pārsūdzējušam attiecīgo lēmumu Vispārējā tiesā [25]. Tad, kā tas ir noticis arī šajā lietā, valsts tiesa var apturēt tiesvedību, līdz likumīgā spēkā stājas Savienības tiesas spriedums. Par to liecina Regulas Nr. 1/2003 16. panta

20 — 1987. gada 22. oktobra spriedums lietā 314/85 (*Recueil*, 4199. lpp., 12.–20. punkts).

21 — Skat. tostarp 1991. gada 21. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest* (*Recueil*, I-415. lpp., 17. punkts), 2000. gada 21. marta spriedumu lietā C-6/99 *Greenpeace France* u.c. (*Recueil*, I-1651. lpp., 54. punkts), 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-344/04 *IATA* un *ELFAA* (Krājums, I-403. lpp., 27. punkts), 2010. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-188/10 un C-189/10 *Melki* un *Abdeli* (Krājums, I-5667. lpp., 54. punkts) un 2011. gada 21. decembra spriedumu lietā C-366/10 *Air Transport Association of America* u.c. (Krājums, I-13755. lpp., 47. punkts).

22 — Tādēļ Tiesas izmantotais kritērijs vispārīgi tiek formulēts šādi: "ja Kopienas iestādei savu uzdevumu izpildē ir jāveic sarežģīti vērtējumi, tai ir plaša novērtējuma brīvība, kuras izmantošana ir pakļauta ierobežotai tiesas kontrolei, kas gan nenozīmē, ka faktisko apstākļu vērtējumu, ko veikusi šī iestāde, Kopienu tiesa aizstātu ar savējo. Tādējādi Kopienu tiesa šādā gadījumā pārbauda tikai šīs iestādes konstatēto faktu un to tiesiskā vērtējuma pareizību un it īpaši pārbauda, vai šīs iestādes darbība nav prettiesiska acīmredzamas kļūdas vai pilnvaru nepareizas izmantošanas dēļ, vai arī šī iestāde nav acīmredzami pārkāpusi savas novērtējuma brīvības robežas". (Tiesas 1966. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija, *Recueil*, 429. lpp.; 1976. gada 22. janvāra spriedums lietā 55/75 *Balkan-Import-Export*, *Recueil*, 19. lpp., 8. punkts; 1983. gada 14. jūlija spriedums lietā 9/82 *Øhrgaard* un *Delvaux*/Komisija, *Recueil*, 2379. lpp., 14. punkts; 1985. gada 11. jūlija spriedums lietā 42/84 *Remia* u.c./Komisija, *Recueil*, 2545. lpp., 34. punkts; 1993. gada 15. jūnija spriedums lietā C-225/91 *Matra*/Komisija, *Recueil*, I-3203. lpp., 24. un 25. punkts, un 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-157/96 *National Farmers' Union* u.c., *Recueil*, I-2211. lpp., 39. punkts).

23 — Skat., piemēram, Fromont, M., *Droit administratif des États européens*, Parīze: PUF, 2006, 200. un nākamās lpp.

24 — Skat. ECT 2006. gada 23. novembra spriedumu lietā *Jussila* pret Somiju (Nr. 73053/01, *Recueil des arrêts et décisions*, 2006-XIV, 57. punkts), kā arī 1995. gada 22. novembra spriedumu lietā *Bryan* pret Apvienoto Karalisti (A sērija, Nr. 335-A, 44.–47. punkts) un 2006. gada 14. novembra spriedumu lietā *Tsfayo* pret Apvienoto Karalisti (Nr. 60860/00, 46. punkts).

25 — Jāņem vērā, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja lēmums personu skar tieši un individuāli, tad tā nepārsūdzēšana Savienības tiesās liedz šai personai tiesības prasīt, lai tiktu iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumā par tā spēkā esamību (skat. tostarp 1994. gada 9. marta spriedumu lietā C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf*, *Recueil*, I-833. lpp., 23. punkts, un 1999. gada 14. septembra spriedumu lietā C-310/97 P Komisija/*AssiDomän Kraft Products* u.c., *Recueil*, I-5363. lpp., 60. un nākamie punkti).

1. punkts, kurā ir noteikts, ka valsts tiesa "var izvērtēt, vai jāaptur tās tiesas procesi", ja lēmums, ko tā gatavojas pieņemt, "var būt pretrunā ar lēmumu, kuru iecerējusi Komisija tādu lietu izskatīšanā, ko tā uzsākusi". Tādēļ, ja *Rechtbank* šaubītos par lēmuma spēkā esamību, turklāt uzzinot, ka lēmums atrodas *sub iudice* Savienības tiesās, valstī notiekošās tiesvedības apturēšana pilnībā novērstu risku, ka Savienības tiesas un Beļģijas tiesa varētu pieņemt pretrunīgus lēmumus.

53. Šādi secināms ne tikai tiesiskās noteiktības prasības, bet ar lojālas sadarbības principa dēļ. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Masterfoods* un *HB* Tiesa nosprieda, ka, "ja lēmums valsts tiesā izskatāmā strīdā ir atkarīgs no Komisijas lēmuma spēkā esamības, no lojālas sadarbības pienākuma izriet, ka valsts tiesai, lai izvairītos no tāda lēmuma pieņemšanas, kas būtu pretrunā [Komisijas] lēmumam, ir jāaptur tiesvedība, līdz Kopienas tiesas pieņem galīgu spriedumu saistībā ar prasību par lēmuma atcelšanu, ja vien [valsts tiesa] neuzskata, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, ir pamats vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Komisijas lēmuma spēkā esamības novērtēšanai"[26]. Tiesa norādīja, ka pienākums apturēt tiesvedību izriet no tā, ka "Kopienas konkurences noteikumu piemērošana pamatojas uz lojālas sadarbības pienākumu starp valsts tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, kurā katram ir jāpilda tam Līgumā noteiktās funkcijas"[27].

54. Tādējādi, lai arī *Rechtbank* ir saistošs Komisijas lēmumā konstatētais pārkāpuma fakts, tas nekādā ziņā nenozīmē, ka būtu tikusi ierobežota tiesas kontrole vai ka lietas dalībniekiem būtu liegta "tiesas" pieejamība. Gluži pretēji, *Rechtbank*, vispirms noteikušai cēloņsakarību, kas ir detalizētu un sarežģītu juridiska rakstura izvērtējumu ietverošs uzdevums, ir jākonstatē šajā gadījumā Savienībai nodarītā kaitējuma esamība un jānosaka tā apmērs. Un, ja tai būtu šaubas par Komisijas lēmuma spēkā esamību, kaut arī tā, ņemot vērā Savienības tiesām piekrītošās kontroles monopoltiesības, nevarētu apstrīdēt tā saturu, tādos apstākļos kā šajā lietā esošie tai vienmēr būtu tiesības apturēt tiesvedību, gaidot, kamēr Vispārējā tiesa vai Tiesa apstiprinās tā spēkā esamību. Tādēļ var secināt, ka *Rechtbank* tiesas pilnvaras nav tikušas ierobežotas un ka atbildētājām nav tikušas atņemtas to tiesības uz tādas tiesas pieejamību, kuras kompetence nav ierobežota. Gluži pretēji – ņemot vērā, ka ir divas tiesību sistēmas, kuras mijiedarbojas un kurās katrā jāievēro savi attiecīgie tiesiskuma kritēriji, šis process atspoguļo funkciju sadali starp divām tiesām, proti, Savienības tiesu un valsts tiesu, katrai no kurām ir jāizspriež savā piekritībā esošie jautājumi.

55. Tādējādi un ņemot vērā izklāstītos argumentus, uzskatu, ka Hartas 47. pants saistībā ar tiesībām uz tiesu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz valsts tiesai izspriest lietu par Savienībai nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu, ja kaitējuma pamatā esošā neatļautā darbība ir tikusi konstatēta Komisijas lēmumā, kurš pieņemts, pamatojoties uz EKL 81. panta 1. punktu (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts).

B – *Civillietas dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzība*

56. Visbeidzot iesniedzējtiesa jautā, vai tas, ka Komisijas rīcībā ir informācija, kas tikusi iegūta, izskatot pārkāpuma lietu, un kas nav pieejama visām atbildētājām, jo var būt daļa no informācijas, uz ko attiecas dienesta noslēpums, pārkāpj pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, kas izriet no Hartas 47. panta un ECPAK 6. panta.

26 — Spriedums lietā *Masterfoods* un *HB* (minēts iepriekš, 57. punkts).

27 — Spriedums lietā *Masterfoods* un *HB* (minēts iepriekš, 56. punkts).

57. Pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, būdams daļa no Hartas 47. pantā garantētajām pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, jau kopš agrīniem laikiem ir iekļauts Savienības tiesību sistēmā. Šis princips tiek ņemts vērā ne tikai Savienības tiesās [28], bet arī Komisijas uzsāktajās soda piemērošanas procedūrās [29], kā arī valsts procedūrās, kurās tiek īstenotas Savienības tiesības [30]. Uzmanība šoreiz pievēršama tieši šim pēdējam aspektam, kuru iztirzājot Tiesa lielā mērā iedvesmojas no ECT judikatūras.

58. ECT ir noteikusi, ka pušu procesuālo tiesību vienlīdzības mērķis ir nodrošināt līdzsvaru starp tiesvedības dalībniekiem, tādējādi garantējot, ka ikviens lietas dalībnieks var sniegt atbildi vai paust iebildumus saistībā ar jebkuru tiesai iesniegtu dokumentu. Kaitējums, kas visnotaļ iespējami rastos šā līdzsvara izjaukšanas gadījumā, principā ir jāpierāda tam, kam tas nodarīts [31]. Arī tā sauktā "acīmredzamo pilnvaru teorija", ko piemēro attiecībā uz pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu kopš sprieduma lietā *Kress* pret Franciju [32], ir mudinājusi ECT atzīt, ka objektīvs un abstrakts nelīdzsvars var būt pietiekams iemesls, lai konstatētu pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpumu [33]. Šī judikatūra galvenokārt ir tikusi piemērota attiecībā uz valstu īstenotiem kriminālprocesiem, bet arī – lai gan retāk – attiecībā uz tiesvedībām civilajās, darba un administratīvajās lietās [34].

59. Tiesa ir pieņēmusi šo judikatūru kā savu un vairākkārt ir izmantojusi iepriekš minētās garantijas, ko noteikusi ECT [35]. Kaut arī Tiesa savā judikatūrā šķiet ne visai jūsmīgi ir uztvērusi tā saukto "acīmredzamo pilnvaru teoriju" un vairākumā gadījumu pieprasa, lai tiktu pierādīts faktisks kaitējums, kas radies, esot izjauktam līdzsvaram starp lietas dalībniekiem, tās aizsardzības standarts būtībā ir līdzīgs ECT noteiktajam [36].

60. Iepriekš minēto judikatūru attiecinot uz šo lietu, saistībā ar to formulētais jautājums attiecas uz ļoti konkrētiem aspektiem. Pirmkārt, jautājums ir par Komisijas, kura pārstāv Savienību Beļģijas tiesās, piekļuvi lietas materiālos ietvertajai informācijai, pamatojoties uz kuru tika pieņemts lēmums par EKL 81. panta 1. punkta (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts) pārkāpumu. Atbildētājas pamatlietā uzskata, ka Komisija esot varējusi sniegt ievirzi saistībā ar šo lēmumu, lai pēc tam nodrošinātu sev vēlamu spriedumu civilprasībā par kaitējuma atlīdzinājumu. Otrkārt, atbildētājas norāda, ka Komisija,

28 — Citu nolēmumu starpā skat. 2000. gada 4. februāra rīkojumu lietā C-17/98 *Emesa Sugar* (*Recueil*, I-665. lpp., 8., 9. un 18. punkts) un 2000. gada 10. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-270/97 un C-271/97 *Deutsche Post* (*Recueil*, I-929. lpp., 30. punkts).

29 — Skat. tostarp Vispārējās tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-23/99 *LR AF 1998*/Komisija (*Recueil*, II-1705. lpp., 171. punkts).

30 — Skat. tostarp 2008. gada 9. oktobra spriedumu lietā C-404/07 *Katz* (*Recueil*, I-7607. lpp., 49. punkts) un 2006. gada 2. maija spriedumu lietā C-341/04 *Eurofood IFSC* (Krājums, I-3813. lpp., 66. punkts).

31 — Skat. tostarp 1968. gada 27. jūnija spriedumu lietā *Neumeister* pret Austriju (A sērija, Nr. 8), 1970. gada 17. janvāra spriedumu lietā *Delcourt* pret Beļģiju (A sērija, Nr. 11), 1991. gada 30. oktobra spriedumu lietā *Borgers* pret Beļģiju (214-B), 1993. gada 27. oktobra spriedumu lietā *Dombo Beheer B.V.* pret Nīderlandi (A sērija, Nr. 274).

32 — ECT 2001. gada 7. jūnija spriedums lietā *Kress* pret Franciju (Nr. 39594/98, *Recueil des arrêts et décisions*, 2001-VI). Par acīmredzamo pilnvaru teoriju un tās piemērošanu attiecībā uz pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu ECT judikatūrā skat. Alonso García, R., "El enjuiciamiento por el Tribunal Europeo de Derechos Humanos del funcionamiento contencioso del Conseil d'État y del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas (en concreto, del papel desempeñado, respectivamente, por el Comisario del Gobierno y por el Abogado General)", no: *Revista Española de Derecho Europeo*, 2002, Nr. 1, 1. un nākamās lpp., kā arī Santamaría Dacal, A., "El Tribunal de Estrasburgo, el commissaire du gouvernement y la tiranía de las apariencias", no: *Revista de Administración Pública*, Nr. 157, 2002.

33 — Spriedums lietā *Kress* pret Franciju (minēts iepriekš 32. zemsvītras piezīmē, 85. punkts).

34 — Skat. tostarp ECT 1986. gada 29. maija spriedumu lietā *Feldbrugge* pret Nīderlandi (A sērija, Nr. 99), 1994. gada 24. februāra spriedumu lietā *Bendenoun* pret Franciju (A sērija, Nr. 284), 1994. gada 22. septembra spriedumu lietā *Hentrich* pret Franciju (296-A) un 1996. gada 26. septembra spriedumu lietā *Miailhe* pret Franciju (Nr. 2, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-IV, *fasc.* 16).

35 — Skat. tostarp 2007. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. (Krājums, I-5305. lpp., 31. punkts), 2009. gada 2. decembra spriedumu lietā C-89/08 P Komisija/Īrija u.c. (Krājums, I-11245. lpp., 52. un nākamie punkti) un 2009. gada 17. decembra spriedumu lietā C-197/09 *RX-II M*/Eiropas Zāļu aģentūra (*EMEA*) (pārskatīšana) (Krājums, I-12033. lpp., 39. un 40. punkts).

36 — Apstiprinājums šim pretstatam rodams, ECT argumentāciju iepriekš minētajā spriedumā lietā *Kress* pret Franciju salīdzinot ar Tiesas argumentāciju iepriekš minētajā spriedumā lietā *Emesa Sugar*. Tiesa, ņemot vērā grūtības iebilst pret ģenerāladvokāta secinājumos teikto, pievēršas galvenokārt jautājumam par prasītājam faktiski nodarīto kaitējumu, ne reizi neatsaucoties uz acīmredzamo pilnvaru teoriju. Tas gan nenozīmē, kas šis aizsardzības līmenis būtu zemāks par ECT nodrošināto, jo pēc dažiem gadiem ECT apstiprināja Tiesas lietā *Emesa Sugar* secināto (skat. 2009. gada 20. janvāra nolēmumu lietā *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A.* pret Nīderlandi, Nr. 13645/05, *Recueil des arrêts et décisions* 2009).

būdama tā lēmuma autore, kurā iepriekš ticis konstatēts valsts tiesvedībā iztirzājamais pārkāpums, atrodas privileģētā stāvoklī. Visbeidzot atbildētājas uzsver, ka lietas materiālos esošā informācija, tostarp ar dienesta noslēpumu aizsargātā, nav pieejama visām atbildētājām, tādējādi nodrošinot Komisijai informācijas priekšrocības, kas izjauc līdzsvaru, kam jāvalda tiesvedības dalībnieku starpā.

61. Lai atbildētu uz pirmo iebildumu saistībā ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, iesākumā jānorāda, ka Komisijas rīcībā esošā informācija, uz kuru norāda atbildētājas, valsts tiesai nav tikusi iesniegta. To var secināt no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un Tiesai sniegtajiem rakstveida un mutvārdu argumentiem. Tādēļ apstrīdētā informācija ir daļa no Komisijas rīcībā esošiem lietas materiāliem, kuri bez atbildētāju ziņas nav iesniegti valsts tiesai.

62. Šis apstāklis ir būtisks nosacījums lietas izvērtējumā, salīdzinot to ar ECT judikatūru, jo jāatceras, ka saskaņā ar šo judikatūru līdzsvara trūkumam ir kaut kādā mērā jāatspoguļojas tiesas darbā. Jeb, citiem vārdiem sakot, nevienlīdzība izpaužas tādējādi, ka *tiesas* rīcībā ir materiāli vai objektīvi elementi, kuru dēļ kāds lietas dalībnieks atrodas izdevīgākā stāvoklī nekā otrs, nenodrošinot šim pēdējajam efektīvus līdzekļus, lai to novērstu.

63. Šīs lietas gadījumā nav pierādījumu, ka pamatlietā būtu tikusi iesniegta informācija, kas būtu atšķirīga no Komisijas rīcībā esošā publiskā lēmuma attiecībā uz iepriekš īstenoto procedūru. Turpinājumā pievērsīšu uzmanību konfidenciālas informācijas īpašajai izmantošanai pamatlietā, bet šobrīd atliek tikai piebilst, ka, ja tas tā arī izrādītos, Komisijas aizstāvības stratēģijas panākumi būs atkarīgi no tās prasības pieteikumā ietverto argumentu pamatotības, kā arī no gaidāmajā civilprocesā Komisijas norādāmo faktu nozīmības. Ja izrādītos, ka informācija, kas tik ļoti uztrauc atbildētājas, būtu ietverta prasības pieteikumā vai tiktu iesniegta kā dokumentāri pierādījumi, tām joprojām būtu iespēja to pārbaudīt un atbildēt uz to (ievērojot iebildumus par šādu Komisijas rīcību, raugoties no konfidencialitātes pienākuma viedokļa, kuram pievērsīšos vēlāk). Turpretim, ja minētā informācija netiek izmantota tiesvedībā civillietā, tiesai nav iemesla nosvērt svaru kausus par labu vienam un par ļaunu otram lietas dalībniekam. Tādēļ uzskatu, ka tādēļ vien, ka iepriekš īstenotā izmeklēšanas procedūrā Komisija ir ieguvusi noteiktu informāciju, tā *a priori* neatrodas izdevīgākā stāvoklī, pārkāpjot pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu.

64. Izvirzot otru iebildumu saistībā ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, atbildētājas uzskata, ka Komisijas pilnvaras pieņemt saistošus lēmumus, kuros iepriekš konstatēta pārkāpuma esamība pamatlietā, izjauc procesuālo tiesību līdzsvaru un tādējādi ir pretrunā ECPAK 6. pantam. Konkrēti, lietas dalībnieki pamatlietā par nozīmīgu uzskata spriedumu lietā *Yvon* pret Franciju [37], kurā ECT par neatbilstošu ECPAK 6. pantam atzina Francijas valdības komisāra iejaukšanos pārbaudes procesā tiesā par ekspropriācijas kompensāciju. Šajā lietā ECT īpaši ņēma vērā faktu, ka valdības komisāra ieņemtā nostāja ietekmēja tiesas argumentācijas pienākumu. Kaut arī valdības komisāra atbalstītais kompensācijas apmērs tiesai nebija saistošs, ECT uzsvēra, ka saskaņā ar Francijas tiesībām lietu gan pirmajā, gan apelācijas instancē izskatošajai tiesai ir pienākums "īpaši" pamatot savu lēmumu, ja tas atšķiras no komisāra priekšlikuma [38].

65. Papildus šim apstāklim ECT ņēma vērā arī to, ka attiecīgajai personai, šajā gadījumā – personai, attiecībā pret kuru ir veikta ekspropriācija, pretī stājas gan ekspropriācijas procedūru administrācija, gan valdības komisārs. Saistībā ar šo ECT uzsvēra faktu, ka komisāra rīcībā ir informācija, kas nav pieejama personai, attiecībā pret kuru ir veikta ekspropriācija [39].

66. Kā uzskatīja ECT, šo trīs apstākļu summa (tiesas ietekme, dubulta administrācijas aizstāvība un piekļuve informācijai), bet ne katrs apstāklis atsevišķi, ir traktējams kā ECPAK 6. panta pārkāpums.

37 — ECT 2003. gada 24. aprīļa spriedums lietā *Yvon* pret Franciju (Nr. 44962/98, *Recueil des arrêts et décisions*, 2003-V).

38 — Spriedums lietā *Yvon* pret Franciju (minēts iepriekš, 36. punkts).

39 — Turpat, 37. punkts.

67. Pietiek atcerēties lietas *Yvon* pret Franciju apstākļus, lai secinātu, ka spriedums minētajā lietā neliek apšaubīt Komisijas lomu pamatlietā. Turklāt, kā jau norādīju, tas, ka valdības komisāra iejaukšanās ietekmēja tiesas izvērtēšanas spējas, nebija vienīgais elements, kuru ECT ņēma vērā, konstatējot ECPAK 6. panta pārkāpumu. Gluži pretēji – tiesību pārkāpumu izraisīja nevis katrs atsevišķs apstāklis, bet gan tieši vairāku apstākļu kopums. Turklāt, kā jau esmu norādījis šo secinājumu 50. un 52. punktā, tas, ka Komisijas lēmums valsts tiesai ir saistošs, likumsakarīgi izriet no funkciju sadales Savienības un dalībvalstu tiesu starpā, un no tās izrietošie šīs tiesas darba ierobežojumi var tikt atrisināti ar minētā lēmuma pārskatīšanu saskaņā ar Līgumos paredzētajiem pārsūdzības mehānismiem.

68. Visbeidzot treškārt, saistībā ar faktu, ka Komisijas locekļi, kuri ir atbildīgi par soda piemērošanas procedūru, ir tie paši, kuri ceļ prasību par kaitējuma atlīdzinājumu, uzskatu, ka šis pārmetums ir viegli atspēkojams. Atbildētājas sabiedrības norāda, ka Komisijai, sagatavojot prasību par kaitējuma atlīdzinājumu, allaž ir nodrošināta privileģēta piekļuve lietas materiāliem par pārkāpumu, tostarp informācijai, uz ko attiecas dienesta noslēpums, jo šī faktiski ir koleģiāla institūcija, kurā lēmumu pieņemšanā piedalās visi tās biedri, un lēmumi tiek pieņemti ar balsu vairākumu. Tādēļ, atbildētāju ieskatā, galu galā atbildīgais par lēmumu, kurā tiek konstatēts pārkāpums, ir tā pati persona, kuras kompetencē ir Savienības vārdā celt prasību par kaitējuma atlīdzinājumu. No tā esot jāsecina, ka prasība par atbildību ir celta, izmantojot atbildētājām neapšaubāmi neesošas priekšrocības.

69. Arī šis arguments nav pārliecinošs, jo paredz Komisijai neizpildāmu *probatio diabolica*. Rakstveida apsvērumos Komisija norāda, ka juridiskais dienests, kurš ir sagatavojis prasību par kaitējuma atlīdzinājumu, ir strādājis savrupi no pārkāpumu lietu savulaik izskatījušā dienesta. To Komisijas pārstāvis apstiprināja tiesas sēdē, norādot, ka tā ir parasta prakse, kas tiek īstenota ne tikai gadījumos, kad Komisija piedalās kādā valstī notiekošā procesā, bet vispārīgi – jebkāda veida procedūrās, kurās konfidenciāla informācija var tikt izmantota citiem mērķiem nekā tiem, saistībā ar kuriem tā tikusi iesniegta[40]. Šī prakse likumdošanas līmenī ir atspoguļota Regulas Nr. 1/2003 28. pantā, kurā ir noteikts, ka informāciju, kas iegūta pārkāpuma procedūrā, "izmanto tikai nolūkā, kādā tā iegūta"[41].

70. Ja Komisijai katrā lietā nāktos pierādīt, kādus pasākumus tā ir veikusi, lai garantētu lietas izskatīšanas posmā iegūtās informācijas pareizu izmantošanu, tai tiktu pieprasīts pierādīt rīcību, kas, kā iepriekš norādīts, jau ir paredzēta spēkā esošajos tiesību aktos. Tādējādi saprātīgāks risinājums būtu noteikt pierādījuma pienākumu atbildētājām pamatlietā, kurām būtu jāsniedz atbilstoši pierādījumi par to, ka Komisija ir nelikumīgi izmantojusi konfidenciālu informāciju, lai sagatavotu savu aizstāvību tādā civillietā kā šajā tiesvedībā esošā. Savienības dalībvalstu tiesību sistēmās mēdz būt noteikts, ka tiesību pārkāpuma pierādīšanas pienākums parasti gulstas uz to pusi, kura norāda uz iespējamo pārkāpumu. Šajā gadījumā pierādīšanas pienākumam ir jāgulstas uz atbildētājām pamatlietā, kuras nav sniegušas nekādas norādes par to, ka Komisija būtu nelikumīgi izmantojusi pirms prasības celšanas *Rechtbank* uzsāktajā pārkāpuma procedūrā iesniegto informāciju.

71. Tādēļ un ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus, uzskatu, ka Hartas 47. pants saistībā ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzību ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz Komisijai valsts tiesās celt prasību par kaitējuma atlīdzinājumu pat tad, ja tā iepriekš ir izskatījusi pārkāpuma lietu, kurā pieņemtais lēmums tiek izmantots prasības pamatošanai.

40 — Skat. Komisijas Balto grāmatu par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām saistībā ar EK konkurences noteikumu pārkāpšanu (2008. gada 2. aprīļa COM(2008) 165, galīgā redakcija, 2.9. punkts). Tāpat arī skat. *Komisijas dienestu darba dokumentu*, kas papildina minēto Balto grāmatu, 84. un nākamās lpp. Šajā ziņā skat. Siracusa, M. un Rizza, C., *EU Competition Law*, III sējums, Deventēra-Luvēna: Claeys & Casteels, 2012, 490. un nākamās lpp.

41 — Lai arī ir jāņem vērā minētās regulas 12. un 15. pantā noteiktie izņēmumi.

VI – Secinājumi

72. Ievērojot iepriekš izklāstīto, iesaku Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) attiecībā uz 2009. gada 1. decembrī joprojām norisošajām valsts procedūrām ir piemērojams EKL 282. pants, un pēc tam Eiropas Savienībai nav prasāms, lai tā izpildītu LESD 335. pantā pārstāvībai izvirzītos nosacījumus;

   EKL 282. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz Eiropas Komisijai, pārstāvot Eiropas Kopienu, celt prasību, lai saņemtu atlīdzinājumu par Kopienai nodarīto kaitējumu, kas var tikt attiecināts uz vairākām Eiropas Kopienas iestādēm vai institūcijām;

2) Hartas 47. pants saistībā ar tiesībām uz tiesu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz valsts tiesai izspriest lietu par Eiropas Savienībai nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu, ja kaitējuma pamatā esošā neatļautā darbība ir tikusi konstatēta Eiropas Komisijas lēmumā, kurš pieņemts, pamatojoties uz EKL 81. panta 1. punktu (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts);

   Hartas 47. pants saistībā ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzību ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz Eiropas Komisijai, pārstāvot Eiropas Savienību, valsts tiesās celt prasību par kaitējuma atlīdzinājumu pat tad, ja tā iepriekš ir izskatījusi pārkāpuma lietu, kurā pieņemtais lēmums tiek izmantots prasības pamatošanai.